

انواع فرضیه با دسته بندی کامل

در یک تقسیم بندی فرضیه ها را به دو نوع تقسیم می کنند :

الف) فرضیه پژوهشی : فرضیه پژوهشی عبارت است از جمله ای که رابطه میان دو متغیر را به صورت دقیق و روشن بیان کرده و نشان دهنده انتظارات پژوهشگر از نتایج پژوهش است.

مثال : میان بهره هوشی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت وجود دارد.

فرضیه پژوهشی خود به دو دسته ی جهت دار و بدون جهت تقسیم می شود:

۱- فرضیه جهت دار (فرضیه یک دامنه): هنگامی که در یک فرضیه پژوهشگر پیش بینی کند که تغییرات یک متغیر باعث افزایش یا کاهش متغیر یا متغیرهای دیگری می شود، آن فرضیه جهت دار است.

مثال: دانش آموزان باهوش در یادگیری درس ریاضی موفق ترند. یا مصرف داروی A دلیل کاهش تحریکات عصبی می شود.

در این دو مثال، پژوهشگر افزایش هوش را دلیل یادگیری بهتر ریاضی و مصرف داروی A را دلیل کاهش تحریکات عصبی دانسته است. در مواقعی که پژوهشگر دلایل منطقی و کافی در اختیار داشته باشد باید از فرضیه جهت دار استفاده کرد.

۲- فرضیه بدون جهت (فرضیه دو دامنه): فرضیه ای را بدون جهت گویند که جهت تاثیر و رابطه متغیر مستقل بر متغیر وابسته مشخص نباشد. مثال: تحصیلات والدین با پیشرفت تحصیلی فرزندان رابطه دارد. در این فرضیه اگرچه رابطه دو متغیر بیان شده است ولی پژوهشگر جهت تاثیر آنهایی را که افزایشی است یا کاهش می دهد مشخص ننموده است. هر گاه دلیل منطقی برای بیان فرضیه وجود نداشته باشد، از فرضیه بدون جهت استفاده می شود.

ب- فرضیه ی صفر (فرض پوچ) : فرض صفر یک فرضیه آماری است که ادعا می کند میان متغیرهای مورد آزمایش ارتباط یا اختلاف معنی داری وجود ندارد. هدف پژوهش و آزمون های انجام گرفته در رابطه با پژوهش رد یا تایید فرض صفر است، فرض صفر مغایر فرض پژوهش است. فرض صفر گویای آن است که هر نوع تفاوت رابطه یا اثری، صرفاً نتیجه وقایع اتفاقی یا خطاها و اشتباهات آماری و نمونه گیری است.

نوع دیگری از فرضیه به نام فرض خلاف وجود دارد که عبارت است از فرضیه آماری رد شده. یعنی فرضی که خلاف فرض صفر است. ممکن است فرض خلاف یک فرض پژوهشی باشد و ممکن است فرض پژوهشی نباشد.

نمونه فرضیه های پژوهش:

در این پژوهش سه فرضیه مورد آزمون قرار می گیرد.

۱- بین نگرش مذهبی و نگرش نسبت به تقلب در امتحان دانش آموزان رابطه منفی معنی داری وجود دارد.

۲- بین هوش و نگرش نسبت به تقلب در امتحان دانش آموزان رابطه منفی معنی داری وجود دارد.

۳- بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی و نگرش نسبت به تقلب در امتحان دانش آموزان رابطه منفی معنی داری وجود دارد."